

Kırgızistan'da Tüccarlar Yeni Vergi Sistemlerine Karşı Protestolar Düzenliyorlar!

10 Haziran'da Kırgızistan'ın Dordoy Motors pazarındaki tüccarlar, sevk irsaliyesi ve e-faturaya (elektronik fatura) karşı protesto gösterisi düzenledi. Yazar kasa kullanımına karşı olmadıklarını, ancak elektronik sevk irsaliyesi ve e-fatura düzenlemek için bir muhasebeci tutup ona ödeme yaptıkları bu sisteme karşı olduklarını söylediler. 11 Haziran'da Oş pazarındaki tüccarlar da benzer bir protestoyu sürdürerek geçici grev ilan ettiler.

Patent sistemini kaldıran hükümet, yeni vergi reformlarının bir parçası olarak 1 Ocak 2024 tarihinden itibaren elektronik yazar kasa, elektronik irsaliye ve e-faturaya geçilmesi talebinde bulundu. Ancak yeni vergi sisteminin piyasalarda uygulanması, tüccarların protestoları nedeniyle bu yılın 1 Temmuz'una kadar ertelendi.

Tüccarlara göre yeni vergi kuralları, çok fazla evrak işlemleri içeriyor. Örneğin "el-Medine" pazarından aldığınız 10 rulo kumaştan kıyafet dikip bunlardan her birini veri tabanına girerek satışa çıkardığınızda, bu kıyafetlerden her biri için sizden fatura yazmanız istenecektir. Ayrıca teslim alınan malların vergisi anında ödenecektir. Ancak tüm mallar toptan satılmamaktadır.

Aynı zamanda yıllık geliri 8 milyon Somdan fazla olan küçük işletme sahipleri de vergi ödemek zorundadır. Dolayısıyla yıllık gelir 30 milyon Soma ulaştığında %0.5 ödeme yapılırken 50 milyon Soma ulaştığında ise %1 ödeme yapılacaktır. Ancak yasanın yürürlüğe girmesinin ardından hükümetin vergileri artıracakı konusunda hiç şüphe yoktur. Buna ek olarak tüccarların, yazar kasa kullanması, sigorta primlerini ödemesi ve bir dizi başka görevi yerine getirmesi de gerekiyor. Tüccarın 1 Temmuz tarihine kadar vergi başvurusunda bulunmaması ve vergi ödememesi durumunda 75 bin Som miktarında para cezası kesilecektir. Diğer bir ifadeyle Çin'den mal ithal eden bir tüccar, toptancı tüccar olarak gümrük vergilerine ek olarak %12 oranında vergi ödeyecektir; bu da mal fiyatlarının artmasına neden olacak ve bunun sonucunda da insanların satın alma gücü zorlaşacaktır.

Hükümetin aldığı tüm bu tedbirlerin amacı, bütçenin yaklaşık yüzde 50'sini oluşturan katma değer vergisi (KDV) miktarını artırmaktır. Zira KDV, ülkeye ithal edilen tüm mal ve hizmetlerin yanı sıra kuruluşlar tarafından satın alınan ve satılan mallara uygulanan bir vergidir. Vergi kanununa göre bu oran, her bir ürünün değerinin yüzde 12'sidir. Örneğin bir mağaza açıp ev eşyaları satmaya başladığınızda, şayet yıllık cironuz 8 milyon Somu aşarsa, yasaya göre KDV ödemeniz gerekiyor. Bunun sonucunda Vergi Dairesi'nde KDV mükellefi olarak kaydınız yapılacak ve o günden itibaren her ayın 15'inde rapor vermeniz istenecektir. Raporu göndermediğiniz takdirde bir sonraki ay ceza ödeyeceksiniz. Bir yıl boyunca ödeme yapmadığınız takdirde, o zaman size dava açılma riskine maruz kalırsınız. Dolayısıyla şaşırtıcı bir şekilde, ürün satılsa da satılmasa da tüm malların değeri üzerinden yüzde 12 vergi ödemeniz gerekiyor. Çünkü hükümet bu vergiyi sadece insanların sizin mallarınızı satın almasını sağlamak için topluyor. Bunun sonucunda ürünü, ürünün maliyet fiyatı üzerine yüzde 12 ekleyerek satacaksınız. 1000 Som değerindeki bir ürünü, 1120 Som karşılığında satmaya başlayacaksınız. Dolayısıyla bu malın vergi mükellefi esas olarak halk olacaktır. Şayet ayda ortalama 20.000 Som değerinde satış yaparsanız, devlete 2.400 Som KDV ödemeniz gerekecek; bu nedenle tüccarlar daha yüksek fiyatlardan korktukları için protesto ediyorlar.

Kırgızistan'da KDV'ye ek olarak altı vergi türü daha bulunmaktadır ki bunlar şunlardır: Gelir vergisi, kar vergisi, dolaylı vergi, arazi kullanım vergisi ve satış vergisidir. Arazi vergisi emlak vergisiyle birleştirilmektedir.

Görünen o ki Caparov başkanlığındaki hükümet, ülkeyi vergiye bağlı bir ülkeye dönüştürmeye yönelik çabalarını yoğunlaştırıyor. Daha doğrusu Batı'daki katı vergi sistemini kendine örnek alıyor. Zira kapitalist ülkelerde bütçe, esas olarak vergilerle doldurulmaktadır. Örneğin ABD'de vergiler bütçenin yüzde 90'ından fazlasını oluştururken çoğu Avrupa ülkesinde bu rakam yüzde 100'e ulaşmaktadır. Kırgızistan'da ise vergiler bütçenin yüzde 75'ini oluşturmaktadır. Zira vergi sistemini değiştirmek yoluyla hükümet, vergiden elde ettikleriyle bütçe payını artırmayı hedeflemektedir. Diğer bir ifadeyle kayıt dışı ekonomiyi ortaya çıkarmak istiyor. Çünkü Kırgızistan'da kayıt dışı ekonominin düzeyi 130 milyar Soma ulaşmıştır. Bu da toplam vergilerin yaklaşık yüzde 90'ı kadardır. Şüphesiz resmi olmayan rakamlar, bundan daha fazladır. Uluslararası tahminlere göre, Kırgızistan'daki işletmeler kayıt dışı ekonominin yüzde 40'ını oluşturuyor. Zira resmi olmayan verilere göre, şirketlerin yüzde 60 ila 70'i şeffaf bir şekilde faaliyet göstermiyor. Gerçekte iş adamları hedeflerine ulaşmak için yetkililerle gizli işbirliği yapıyorlar. Dolayısıyla kapitalist ülkelerde kayıt dışı (gölge) ekonominin yerini tekeller-vurguncular almıştır. Bu yüzden onlar, ya büyük vergi mükellefleri olarak hükümetle gizli işbirliği yaparak küçük işletmeleri iflas ettiriyorlar ya da bizzat küçük işletmeler iflasa zorlanıyorlar. Çünkü spekülasyonlar-vurguncular, hükümet temsilcilerinin seçim masraflarını ve memurların tatil masraflarını karşılıyorlar ve vergilerini de kendi elleri altında çalışanlarının hesaplarından ödüyorlar. Kırgızistan'daki mevcut hükümet de bu yolu izliyor. Zira onların bakış açısına göre, Kırgızistan'daki her bir faaliyetin vergiden muaf olması imkansız olduğu gibi vergilerin düşük olması da imkansızdır. Buna dair örnekler arasında blogculara, çevrimiçi mağazalara ve taksi şoförlerine uygulanan vergiler yer almaktadır. Nitekim hükümet, vergi memuruna güvenlik görevlisinin imkanlarını vermektedir. Örneğin yeni yasalara göre vergi memuru, tahsil ettiği verginin yüzde 3'ünü maaş olarak alacaktır. Bu da bir vergi memurunun maaşındaki artışın, topladığı vergilerle bağlantılı olduğu anlamına gelmektedir. Bu nedenle vergi memuru, her yerden daha fazla vergi toplamaya çalışmaktadır.

Devletin böyle bir vergi politikası uluslararası finans kuruluşlarının dikkatinden kaçmamıştır. Örneğin Dünya Bankası, Kambar-Ata-1 hidroelektrik santralinin (HES) inşası için 500 milyon Dolarlık kredi tahsis etme kararı almıştır. Böyle bir kararın alınmasının tek nedeni, elektrik fiyatlarını yükseltme ve her yıl enflasyona bağlı olarak artırma kararıdır. Dünya Bankası'nın taleplerini karşılamak amacıyla hükümet, 1 Mayıs'tan itibaren elektrik fiyatını acilen 10,8 milimetre artırmıştır. 1 Haziran itibarıyla da toplam alanı 80 metrekarenin üzerinde olan evlerin ısınma ve sıcak su temini fiyatlarının üç katına çıkarılmasına karar verilmiştir. Dolayısıyla ülkede halka dayatılan vergi politikası, kapitalizmin ve ona hizmet eden finans kuruluşlarının bir ürünüdür.

Öte yandan İslam Nizamının gölgesinde devlet, işlerini idare etmek için vergi koymaya ihtiyaç duymayacaktır; çünkü İslam'da devlet mülkiyeti sayılan mülkler, insanların ortak maslahatlarıyla ilgili ihtiyaçlar için harcanacaktır. Örneğin okullar, üniversiteler, hastaneler, yollar ve havalimanları inşa etmek insanların genel maslahatı için olup devlet bunlara devlet mülkiyetinden harcama yapar. Ayrıca altın, petrol, gaz, demir ve uranyum gibi doğal kaynaklardan elde edilen karlar da bu yönler için harcanmaktadır.

Üstelik İslam, servetin insanlardan küçük bir grubun arasında dolaşımını yasaklamıştır. Aynı zamanda vergilendirme nedeniyle yoksul ve muhtaç olanları zor

durumda bırakmaz. Dahası parası belirli bir nisap miktarına ulaşmayan kişilerden zekat toplamak caiz değildir. Ayrıca Müslümanlar zekatı büyük bir memnuniyetle verirler; çünkü onlar bunu bir ibadet olarak kabul ediyorlar. Zekâtın toplanan paralar, Beytu'l Mâl'deki diğer paralarla karıştırılmamakta, aksine ayrı tutulmakta ve Allahu Teala'nın Tevbe suresinde belirttiği şu sekiz sınıfa dağıtılmaktadır: **إِنَّمَا الصَّدَقَاتُ لِلْفُقَرَاءِ وَالْمَسْكِينِ وَالْعَامِلِينَ عَلَيْهَا وَالْمُؤَلَّفَةِ قُلُوبُهُمْ وَفِي الرِّقَابِ وَالْغَارِمِينَ وَفِي سَبِيلِ اللَّهِ وَابْنِ السَّبِيلِ فَرِيضَةً مِّنَ اللَّهِ وَاللَّهُ عَلِيمٌ حَكِيمٌ** “**Sadakalar (zekâtlar) Allah'tan bir farz olarak ancak, yoksullara, düşkünlere, (zekât toplayan) memurlara, gönülleri (İslam'a) ısındırılacak olanlara, (hürriyetlerini satın almaya çalışan) kölelere, borçlulara, Allah yolunda çalışıp cihat edenlere, yolcuya mahsustur. Allah pek iyi bilendir, hikmet sahibidir.**” [Tevbe 60]

İslam'da devletin, nadir durumlar dışında zengin Müslümanlardan borç para alması caiz değildir; daha doğrusu Allahu Teala'nın ümmete ve devlete farz kıldığı bir görevi yerine getirmek için gerekli olduğunda caiz olur. Bazı zamanlarda da devlet, belirli bir ihtiyacı karşılamak için gerekli olduğu ölçüde zengin Müslümanlardan vergi alabilir. Örneğin Allah'ın Rasulü Sallallahu Aleyhi ve Sellem Tebuk savaşı için gerekli paranın sağlanması için Müslümanlara çağrıda bulunmuş ve Osman Radiyallahu Anh da bu zor yılın sıkıntısını hafifletmek için bin dinar bağışta bulunmuştur.

İslam'da bir verginin meşru olabilmesi için aşağıdaki şartların yerine getirilmesi gerekir:

- Böyle bir duruma harcama yapmak için Beytu'l Mâl'de yeterli paranın olmaması;
- Böyle bir durumda paranın Beytu'l Mâl'e ve Müslümanlara harcanması gerektiğine dair şerî bir nâssın olması gerekir;
- Uygulanan verginin bu durum için gerekli olan tutarı aşmaması gerekir;
- Bu verginin, temel ve lüks ihtiyaçlarından daha fazlasına sahip olan zenginlerin dışındakilerden alınması caiz değildir;

Dolayısıyla İslam'daki bu vergi, katma değer vergisi, gelir vergisi, kar vergisi, üretim vergisi, arazi kullanım vergisi, satış vergisi gibi sürekli olarak uygulanmaz... Zira İslam'da sürekli bir şekilde vergi almak caiz değildir. Bu nedenle vergiye dayalı kapitalist ekonomik sistem ile İslami ekonomik sistemi karşılaştırmak büyük bir hatadır. Bu yüzden Cumhurbaşkanı, Başbakan ve müftünün çağrıda bulunduğu vergiler, İslam'da haramdır! Bu nedenle Müslümanların, bu vergi tahsildarlarının zulmünden kurtulmak için Allah'ın hükümlerine göre yaşama konusunda acele etmeleri gerekmektedir; bu da dünyada ve ahirette kurtuluşa yol açacaktır!

Hizb-ut Tahrir Merkezi Medya Ofisi İçin Yazan

Mümtaz Maveraünnehrî